

Ziņošana par siltumnīcefekta gāzu izmešiem, kurus rada iepirktā elektroenerģija

Kopsavilkums par siltumnīcefekta gāzu protokola 2. piemērošanas jomas vadlīnijām

Izstrādājis: EKOenergy sekretariāts, 2015. gada janvārī

Šis kopsavilkums ir pieejams vairākās valodās: skat. www.ekoenergy.org > ecolabel > other standards

Vairāk informācijas: Skat. www.ghgprotocol.org > Scope 2 Guidance un www.ekoenergy.org > About us > Contact us, info@ekoenergy.org

Ievads

Lielākajai daļai - ja ne visiem - uzņēmumiem ir nepieciešams iepirkt citu ražotu elektroenerģiju. Kā uzņēmumiem jāatskaitās par oglekļa dioksīda izmešiem*, kas rodas, ražojot šo elektroenerģiju? Vai, lietojot "oglekļa pēdas nospieduma terminoloģiju" - kā uzņēmumiem jāaprēķina savas darbības radītos 2. piemērošanas jomas izmešus?

2015. gada Siltumnīcefekta gāzu protokols (SEG protokols) publicēja norādījumus par šo tēmu – 2. piemērošanas jomas vadlīnijas. Pirms šo vadlīniju publicēšanas četrus gadus norisinājās diskusijas un sabiedriskā apspriešana. Šajā kopsavilkumā mēs uzskaitīsim vadlīniju (mūsuprāt) būtiskākos ieteikumus.

Vispārīga prasība: "divējādā ziņošana"

Vadlīnijas noteic, ka uzņēmumiem, kas darbojas liberalizētā tirgū, ir jāziņo divi rādītāji:

1) uzņēmumiem ir jāsniedz rādītājs, kas **aprēķināts pēc to atrašanās vietas**. Šis skaitlis pamatojas ar siltumnīcefekta gāzu izmešiem, kurus izraisa elektroenerģijas ražošana tajā reģionā, kurā notiek patēriņš. Praksē šos skaitļus būs visvieglāk aprēķināt par katru valsti atsevišķi. Piemēram, ar atrašanās vietu saistīto rādītāju var aprēķināt, reizinot

a) uzņēmuma elektroenerģijas patēriņu konkrētas valsts robežās (patēriņš, izteikts kWh)

un

b) vidējos siltumnīcefekta gāzu izmešus šajā valstī uz 1 kWh saražotās elektroenerģijas. Informācija par valsts elektrotīklā pārvadītās elektroenerģijas vidējo siltumnīcefekta gāzu izmešu apjomu ir pieejama no sadales tīkla operatoriem vai Starptautiskās Enerģētikas aģentūras ziņojumos.

*) Visi pasvītrotie vārdi ir izskaidroti vārdnīcā teksta beigās

2) Uzņēmumiem, kas darbojas liberalizētā tirgū (kā ES), ir arī jāziņo skaitli, kas **aprēķināts pēc tirgus datiem**. Lai aprēķinātu šo rādītāju, ziņojošajam uzņēmumam ir jāņem vērā oglekļa izmešus, ko rada tās elektrostacijas, no kurām uzņēmums iegūst savu elektrību. Elektroenerģijas izcelsmi ir jāpierāda ar tā saucamajiem "līgumaktiem, kas atbilst minimālajiem kvalitātes kritērijiem". Eiropā vienīgais veids, kā pierādīt elektrības izcelsmi, ir ar Izcelsmes Apliecinājumu. Ja (Eiropas) uzņēmumi izmanto elektrību, kur as izcelsme nav pierādīta ar Izcelsmes Apliecinājumu, uzņēmumiem ir jāaprēķina tās izmešus pēc tirgus datiem, izmantojot CO₂ izmešus, kas ir saistīti ar atlikušo maisījumu.

Uzņēmumi, kas apvieno gan 1. piemērošanas jomas, gan 2. piemērošanas jomas izmešus, lai iegūtu gala uzskaitījumu, var vai nu ziņot divus uzskaites rādītājus (pa vienam katrai 2. jomas aprēķina metodei – viens aprēķināts pēc uzņēmuma atrašanās vietas, otrs pēc tirgus datiem), vai arī ziņot vienu kopskaitli. Izvēloties pēdējo, uzņēmumiem ir jānorāda metode, atbilstoši kurai aprēķināts to ziņotais rādītājs. Vadlīnijas iesaka uzņēmumiem kopskaitļa aprēķināšanai lietot to pašu metodi, kura tiek izmantota uzņēmuma mērķu aprēķināšanai. Kā tiek sīkāk paskaidrots nodaļā par mērķu noteikšanu, tas nozīmē, ka uzņēmumiem brīvajā tirgū tiek ieteikts izmantot uz tirgus datiem balstīto rādītāju.

Izmeši

Ar 2. piemērošanas jomu apzīmē izmešus, kurus rada enerģijas ražošanas vietā. Šie 2. jomas izmešu faktori neietver zaudējumus elektrosadales tīklā vai dzīves cikla izmešus.

Attiecībā uz pēc tirgus datiem aprēķinātu rādītāju, Izcelsmes Apliecinājums ir siltumnīcefekta gāzu izmešu nesējs. Tādējādi ja uzņēmums iegādājas atjaunojamu enerģiju, tam ir tiesības uzskaitīt ar šo enerģiju saistītos izmešus par 0 (nulli). Izmeši, kas pamatoti ar dzīves cikla novērtējumu, var tikt pievienoti, bet tikai kā daļa no 3. piemērošanas jomas aprēķiniem, kas vairs netiek ietverti 2. jomā.

Piezīme 1: Ir īpašs nosacījums enerģijai, kas ražota no biomasas – *jebkuri CH₄ vai N₂O izmeši saistībā ar biomasas enerģijas izmantošanu ir jāziņo 2. jomas ietvaros, bet biomasas enerģijas CO₂ daļa ir jāziņo ārpus visām piemērošanas jomām (t.i., atsevišķi no piemērošanas jomām)* Skat.Vadlīniju nodaļu 6.12.

Piezīme 2: Lai gan tas netiek skaidri pieminēts vadlīnijās, arī citas atjaunojamās enerģijas formas var radīt siltumnīcefekta gāzes elektroenerģijas ražošanas vietā. Piemēlielākā daļa ģeotermālo augu rada vērā ņemamu siltumnīcefekta gāzu daudzumu, un dažos gadījumos metāna gāzei izdodas tikt ārā no hidroenerģijas rezervuāriem.

Kas jāiekļauj uzskaitē?

2. piemērošanas joma attiecas uz elektrības iepirkšanu, apsildi un atdzesēšanu. Uzņēmums var izvēlēties ziņot arī emisijas no tam piederošajām vai tā kontrolētajām vienībām. Kontrole var tikt definēta gan kā finansiāla, gan kā funkcionāla (operatīva). Vairāk informācijas skat. tā Korporatīvā Standarta 17. lpp. (www.ghgprotocol.org > Corporate Standard).

Mērķu noteikšana

Nosakot mērķi, uzņēmumiem ir jānorāda, kāda metode tiek izmantota mērķa aprēķināšanai un tā izpildes pārraudzībai, ieskaitot metodi, kas izmantota bāzes gada aprēķinam. Vadlīnijas iesaka uzņēmumiem, kas darbojas brīvajā tirgū, izmantot pēc tirgus datiem aprēķinātus rādītājus (kā paskaidrots nodaļā 9.3).

Uzņēmumi tiek mudināti darīt vēl vairāk

SEG protokols iesaka uzņēmumiem spert papildu soli un *"stimulēt jaunas zemu oglekļa izmešu enerģijas ražošanas"*. Vadlīniju nodaļā 11.4. tiek uzskaitīti daži piemēri, kā to var darīt. Tie ietver, piemēram:

- ☛ ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumus vai citus līgumus ar atjaunojamās enerģijas piegādātājiem,
- ☛ papildu kritērijus iegādātajai elektroenerģijai, piemēram, tās ražošanas iekārtu vecuma kritērijus, vai arī ražošanas veida kritērijus. Uzņēmumi var arī izmantot EKOenergy, lai pierādītu, ka iegādātā elektrība atbilst papildu kritērijiem,
- ☛ nodrošināšanu, ka daļa no cenas ("zaļās piemaksas") tiek ieguldīta jaunajā elektroenerģijas ražošanas jaudā no atjaunojamiem energoresursiem. Šobrīd Vadlīnijas tieši atsaucas uz **EKOenerģijas Klimata Fondu**.

Citi ieteikumi

Citi ieteikumi ziņojamie raksturlielumi ietver (skat.Vadlīniju nodaļu 7.2):

- ☛ ikgada elektroenerģijas patēriņu,
- ☛ saistītos CH₄ un N₂O izmešus,
- ☛ "līgumaktu apraksts" (iegādāto izcelsmes Apliecinājumu galvenās iezīmes, piemēram, zaļās enerģijas veids vai atbilstība kādam elektroenerģijas ekomarķējumam)
- ☛ uzņēmuma iegādes lomu jaunu projektu virzīšanā. Attiecībā uz pēdējo priekšlikumu, Vadlīnijas paskaidro – *Kur tas ir būtiski, uzņēmumiem būtu jāizstrādā atklāts vēstījums, kādā veidā līgumakti, kas izmantoti oglekļa pēdas nospieduma aprēķinam pēc tirgus datiem, atspoguļo būtisku uzņēmuma ieguldījumu, lai veicinātu jaunus zemu oglekļa izmešu projektus.* Citiem vārdiem, uzņēmumiem jāatskaitās, kādā veidā un cik lielā mērā viņu iegāde rosina jaunu atjaunojamo energoresursu iekārtu attīstību

EKOenerģija var tikt minēta "līgumaktu aprakstā" (skat. Tabulu 8.1 Vadlīnijās). Turklāt iemaksas EKOenerģijas Klimata Fondā (vismaz 10 eirocenti par megavatstundu) tiek uzskatītas par atklātu vēstījumu jaunu zemu oglekļa izmešu projektu atbalstam. Sazinieties ar EKOenergy sekretariātu, lai gūtu vairāk informācijas!

SKAIDROJOŠĀ VĀRDNĪCA

- **Atlikušais maisījums:** apzīmē elektroenerģiju sadales tīklā, kas nav iedalīta konkrētam gala patērētājam. Ja patērētājs pērk elektroenerģiju, kuras izcelsme nav pierādīta ar Izcelsmes Apliecinājumu, tad šis patērētājs saņem elektroenerģijas "atlikušo maisījumu". Atlikušo maisījumu aprēķina tās pašas valsts iestādes, kas izsniedz Izcelsmes Apliecinājumus.
- **Divējādā ziņošana:** pienākums ziņot divus oglekļa rādītājus - vienu, atbilstoši reģionālo vai valsts elektroenerģijas ražošanas vienību izmešiem, un otru, atbilstoši paša elektroenerģijas pircēja elektroenerģijas līgumam.
- **Dzīves cikla izmeši:** visi izmeši, kas rodas produkta "dzīves cikla" laikā. Piemēram, vēja enerģijai dzīves cikla rādītājs ietver izmešus, kas radušies, gan ražojot vēja turbīnu, gan arī to demontējot un utilizējot pēc tās kalpošanas laika beigām.
- **EKOenergy:** pirmais un vienīgais visu Eiropu aptverošais elektroenerģijas ekomarķējums. Skat. www.ekoenergy.org.
- **Izcelsmes Apliecinājums:** Izcelsmes Apliecinājums ir kā elektroenerģijas "identitātes karte". Elektroenerģiju elektrosadales tīklā nevar izsekot. Tas nozīmē, ka patērētājiem nevar būt garantijas, ka viņi tiešām saņem savu enerģiju ("elektronus") no tā uzņēmuma vai elektroenerģijas ražotnes, kurai viņi dod priekšroku. Tomēr ir iespējams ieviest atskaites sistēmu, lai apliecinātu, cik daudz enerģijas, no kura avota un kuram sadales tīklam kāds uzņēmums ir ražojusi. Eiropā elektroenerģijas izsekošanai izmanto sertifikātu, ko sauc par "Izcelsmes Apliecinājumu". Valsts izdod vienu Izcelsmes Apliecinājumu uz vienu saražoto megavattstundu enerģijas. Kad patērētājs norāda, ka viņš patērē noteikta veida elektroenerģiju, atbilstošais Izcelsmes Apliecinājums ir jādzēš.
- **Oglekļa uzskaitē:** konkrētas organizācijas siltumnīcefekta gāzu izmešu kopapjoma mērīšana.
- **Siltumnīcefekta gāzu protokols:** SEG Protokols ir startptautiski visplašāk pielietotais oglekļa uzskaites rīks. Tas ir Pasaules resursu institūta un Pasaules biznesa padomes ilgtspējīgai attīstībai partnerības rezultāts.
- **1. piemērošanas jomas izmeši:** siltumnīcefekta gāzu izmeši, kas radīti uzņēmuma telpās vai no uzņēmumam piederošajiem transportlīdzekļiem.
- **2. piemērošanas jomas izmeši:** siltumnīcefekta gāzu izmeši, kas saistīti ar citu ražotu un uzņēmuma iegādātu siltuma, dzesēšanas un elektroenerģiju.
- **3. piemērošanas jomas izmeši:** ietver visus netiešos izmešus, kas rodas sakarā ar uzņēmuma darbību (izņemot tos, kas iekļauti 2. jomā). Tie ietver gan "iepriekšējā posma", gan "turpmākos" izmešus uzņēmuma produktu dzīves ciklā. Iepriekšējā posma izmeši ir, piemēram, izmeši, kurus izraisa to preču ražošana, kas uzņēmumam ir savukārt nepieciešamas savējā ražošanas procesā. Turpmākie izmeši ir izmeši, kurus izraisa paša uzņēmuma ražotās preces. Piemēram, ja uzņēmums ražo televizorus, šie televizori pēc to pārdošanas patērēs elektroenerģiju. To lietderīgajam lietošanas laikam beidzoties, šie televizori ir kaut kā jāpārstrādā vai jāutilizē. Skat. www.ghgprotocol.org > Scope 3 Calculation Guidance.